

THE JAPAN - VIETNAM RELATIONS AFTER THE UNIFICATION OF VIETNAM

MISS SUWANNEE SUMETCHEONGPRACHYA

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Political Science

Department of International Relations

Graduate School

Chulalongkorn University

1982

ความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับเวียดนาม ภายหลังการรวมเวียดนาม

นางสาวสุวรรณี สุเมธเชิงปรัชญา

007602

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๕

ISBN 974 - 561 - 183 - 2

i 18096347

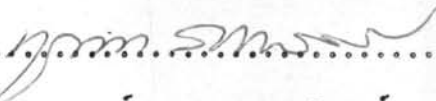
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับเวียดนาม ภายหลังจากการรวมเวียดนาม
โดย นางสาว สุวรรณี สุเมธเชิงปรัชญา
ภาควิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร.เชียน ซีระวิทย์

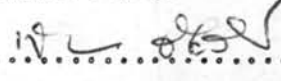
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

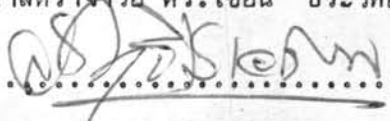
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประดิษฐ์ นุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.เชียน ซีระวิทย์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ลิขิต ซีร์ เวคิน)

ลิขสิทธิของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	ช

บทที่

๑. บทนำ	๑
ความทั่วไป	๑
ขอบเขตของปัญหาที่ศึกษา	๖
ความสำคัญของปัญหา	๒
วัตถุประสงค์ในการศึกษา และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๔
สมมติฐานในการศึกษา	๔
วิธีการศึกษา	๕
๒. ภูมิหลังความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับเวียดนามก่อนปี ๒๕๒๑ (ค.ศ. ๑๙๗๘)	๗
สัมพันธ์ภาพระหว่างญี่ปุ่นกับอินโดจีนของฝรั่งเศส ก่อนสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุด	๗
ปัญหาการชดเชยค่าปฏิกรรมสงครามแก่เวียดนาม หลังสงครามโลกครั้งที่สอง	๑๐
สัมพันธ์ภาพระหว่างญี่ปุ่นกับเวียดนามใต้ ปี ๒๕๑๗ - ๒๕๑๘ (ค.ศ. ๑๙๕๔ - ๑๙๗๕)	๑๔
สัมพันธ์ภาพระหว่างญี่ปุ่นกับเวียดนามเหนือ ปี ๒๕๑๗ - ๒๕๑๘ (ค.ศ. ๑๙๕๔ - ๑๙๗๕)	๒๒
ญี่ปุ่นกับการรวมประเทศเวียดนามปี ๒๕๑๘ (ค.ศ. ๑๙๗๕)	๒๗

	หน้า
๓. นโยบายและท่าทีของญี่ปุ่นที่มีต่อเวียดนาม	
ในปัญหาสัมพันธภาพตั้งแต่ปี ๒๕๒๑ (คศ. ๑๙๗๘)	๓๗
ปฏิกิริยาของรัฐบาลญี่ปุ่นต่อความตึงเครียด ระหว่างเวียดนามกับสัมพันธภาพ, การรุกราน สัมพันธภาพของเวียดนามและการรุกราน เวียดนามโดยจีน	๓๘
การระงับความช่วยเหลือเวียดนามโดยญี่ปุ่น	๔๘
ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างญี่ปุ่น กับเวียดนาม สัมพันธภาพประชาธิปไตย และ สาธารณรัฐประชาชนเวียดนามตั้งแต่ปี ๒๕๒๑ (คศ. ๑๙๗๘)	๕๗
๔. ปัจจัยภายนอกและภายในที่มีอิทธิพลต่อนโยบาย ของญี่ปุ่น เกี่ยวกับความขัดแย้งในอินโดจีน	๖๗
๕. สรุปผลการศึกษา	๘๗
ภาคผนวก	๙๔
บรรณานุกรม	๑๐๓
ประวัติผู้เขียน	๑๑๒

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับ เวียดนามภายหลังการรวม เวียดนาม
ชื่อนิสิต	นางสาวสุวรรณี สุเมธ เชียงปรัชญา
อาจารย์ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ ดร.เชียน ชีระวิทย์
ภาควิชา	ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
ปีการศึกษา	๒๕๒๔

บทคัดย่อ

ปัญหาสำคัญของญี่ปุ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็คือ การขาดแคลนทรัพยากรและวัตถุดิบที่จำเป็นในการผลิต ประกอบกับญี่ปุ่นเองเป็นประเทศการค้า ซึ่งย่อมต้องการกระจายและขายผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมของตนที่ทำขึ้น ดังนั้น การที่ญี่ปุ่นจะมีเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและมั่นคงได้ก็ต่อเมื่อญี่ปุ่นต้องไม่แสดงตัว เป็นปฏิปักษ์กับประเทศใด ๆ ทั้งนี้เพื่อญี่ปุ่นจะได้กระจายแหล่งการค้า การลงทุนและวัตถุดิบไปยังประเทศต่าง ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

ญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่งในหลาย ๆ ประเทศ ที่เข้ามามีบทบาทในเวียดนาม แต่สาเหตุของการที่ญี่ปุ่น เข้ามามีส่วน เกี่ยวข้องใน เวียดนามนั้นย่อมแตกต่างไปจากสหรัฐอเมริกา หรือสหภาพโซเวียต กิจกรรมส่วนใหญ่ของญี่ปุ่นมุ่งไปทางด้านการเศรษฐกิจ เป็นสำคัญ ญี่ปุ่นได้ เริ่มต้น เข้ามา มีบทบาทและอิทธิพลทาง เศรษฐกิจใน เวียดนาม ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลงได้ไม่นานนักโดยการจ่ายค่าปฏิกรรมสงครามในรูปของสินค้าและบริการ ตามที่ได้ระบุไว้ในสนธิสัญญาสันติภาพซานฟรานซิสโกปี ๒๔๘๔ ให้แก่เวียดนามใต้ซึ่งได้รับความเสียหาย เพราะญี่ปุ่นในระหว่างสงคราม

ภายหลังสงคราม เวียดนาม ญี่ปุ่นก็ เริ่มมีบทบาทครอบคลุมทั้งทางด้านการ เมือง

และเศรษฐกิจในเวียดนามเพิ่มมากขึ้นอย่างระมัดระวัง ญี่ปุ่นพยายามวางตัวเป็นกลางไม่แสดงตัวเป็นปฏิปักษ์กับฝ่ายใด (Omni-directional) โดยได้กระชับความสัมพันธ์ทั้งฝ่ายประเทศอินโดจีนโดยเฉพาะเวียดนามกับฝ่ายประเทศอาเซียน ในการนี้ญี่ปุ่นได้ดำเนินการรับรองรัฐบาลใหม่ของไซ่ง่อนทันทีภายหลังจากชัยชนะของฝ่ายคอมมิวนิสต์ในเวียดนามใต้ ส่วนเวียดนามเหนือ ญี่ปุ่นได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตด้วยเมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๑๖ และเปิดสถานทูตญี่ปุ่นที่ฮานอยเมื่อ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๑๘ รัฐบาลญี่ปุ่นได้ให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่เวียดนามทั้งในรูปแบบเงินกู้และแบบให้เปล่าตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๑๘ เป็นต้นมา สำหรับทางด้านการค้าทั้งสองฝ่ายได้เริ่มติดต่อกันตั้งแต่ปี ๒๕๑๘ โดยมีปริมาณการแลกเปลี่ยนกันเพิ่มขึ้นตามลำดับ ส่วนในด้านการลงทุนเอกชนหรือองค์การสหพันธ์เศรษฐกิจญี่ปุ่น (Federation of Economic Organization) ได้ส่งผู้แทนของตนเดินทางไปเยือนฮานอยราวกลางปี ๒๕๒๑ เพื่อแสวงหาความร่วมมือกับฝ่ายเวียดนามในการก่อสร้างโรงกลั่นน้ำมันและโรงงานผลิตเปโตรเคมีคัล

การที่ญี่ปุ่นและเวียดนามดำเนินการติดต่อและแสวงหาความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจนั้นย่อม เป็น เรื่องที่ เข้าใจกัน ได้ไม่ยากนักว่าเนื่องจากทั้งสองฝ่ายต่างก็หวังผลประโยชน์ร่วมกัน กล่าวคือ ผลทางด้านการเมือง ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจนั้น ญี่ปุ่นต้องการใช้ เป็น เครื่องมือที่จะช่วยรังไม่ไห้เวียดนามต้องหันไปพึ่งโซเวียตเพียงประเทศเดียว โดยหวังที่จะลดอิทธิพลของโซเวียตที่มีต่อเวียดนาม ตลอดทั้งเพื่อที่ญี่ปุ่นจะได้เข้ามามีบทบาทในฐานะ เป็น สื่อกกลางทำการเจรจาไกล่เกลี่ย เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างอินโดจีนกับอาเซียน ส่วนผลทางด้านเศรษฐกิจก็คือทั้งเวียดนามและญี่ปุ่น โดยเฉพาะนักธุรกิจญี่ปุ่น ซึ่งเป็นกลุ่มอิทธิพลกลุ่มแรกที่สนับสนุนให้รัฐบาล ทำการเจรจาติดต่อกับเวียดนามให้มากขึ้นนั้นต่างก็มีความประสงค์ที่จะ เป็น ประเทศคู่ค้าที่สำคัญซึ่งกันและกัน

จนกระทั่งเมื่อเกิดวิกฤตการณ์พหุชาเมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๒๒ ญี่ปุ่นจึงได้ประกาศว่าจะระงับการให้ความช่วยเหลือต่อเวียดนามและเข้าร่วมกับสหประชาชาติและอาเซียนในการยืนมติเรียกร้องให้ถอนทหารต่างชาติออกจากบริเวณพิพาท แต่ครั้นถึงเดือนมีนาคม ๒๕๒๒ ญี่ปุ่นกลับประกาศว่าจะให้ความช่วยเหลือต่อไปใหม่ ทำที่ที่คลุมเครือต่อ

เวียดนามของญี่ปุ่นดังกล่าว ได้สร้างความไม่พอใจให้กับบรรดาผู้นำอาเซียนในทำนองว่า ญี่ปุ่นให้ความช่วยเหลือแก่เวียดนาม เพื่อช่วยให้เวียดนามไปรุกรานประเทศเพื่อนบ้าน ต่อเมื่อโซเวียตส่งทหารเข้าไปแทรกแซงในอัฟกานิสถานเมื่อปลายปี ๒๕๒๒ ญี่ปุ่นจึงได้ประกาศว่าจะทบทวนและประวิงเวลาการให้ความช่วยเหลือดังกล่าว จนกระทั่งเดือนมีนาคม ๒๕๒๓ ญี่ปุ่นจึงได้แถลงเรื่องเงินช่วยเหลือเวียดนามว่าจะถูกยกไปไว้ในปีงบประมาณ ๒๕๒๓ หรือในปีถัดไป นอกจากนี้ ทางด้านนักธุรกิจญี่ปุ่นก็ได้ดำเนินการติดต่อค้าขายกับสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา (The People's Republic of Kampuchea) ต่อไปถึงกับระดับประธานสมาคมการค้าของญี่ปุ่นไปเจรจากับทูตของสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชาในฮานอย และผู้แทนการค้าญี่ปุ่นได้เดินทางไปเยือนกรุงพนมเปญเมื่อปลายปี ๒๕๒๒ ที่ผ่านมา

จะเห็นได้ว่าญี่ปุ่นปรารถนาที่จะเปิดประตูไว้สำหรับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการค้ากับเวียดนามในอนาคตเป็นสำคัญ ท่าทีทางการเมืองของญี่ปุ่นต่อการรุกรานกัมพูชาของเวียดนามจึงเป็นไปในลักษณะที่ไม่ยืนหยัดแต่ประณาม เวียดนาม เป็นพิเศษเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อรักษาดุลแห่งสัมพันธภาพกับทุกประเทศในแถบนี้ การดำเนินนโยบายทางการเมืองซึ่งตั้งอยู่บนฐานเศรษฐกิจ จึงเป็นเหตุผลและปัญหาสำคัญที่ทำให้ญี่ปุ่นมีบทบาททางการเมืองต่อเวียดนามไม่เข้มแข็ง

v

Thesis Title	The Japan-Vietnam Relations after the Unification of Vietnam
Name	Miss Suwannee Sumethcheongprachya
Thesis Advisor	Professor Khien Theeravit
Department	International Relations
Academic Year	1981

ABSTRACT

A major problem for Japan has been so far the scarcity of natural resources and raw materials. In addition, Japan has been a commercial country desiring to disperse and sell its own industrial products. Consequently, to have a strong and stable economy and to expand its markets and sources of investment to as many countries as possible Japan has to play a non-partisan role in international politics.

Japan is one of the countries that involved in Vietnam. The fundamental cause of Japan's involvement in Vietnam differs from that of the United States, the People's Republic of China or the Soviet Union. Most of its activities are aimed at economic and commercial benefit. Japan began to play a major role and exert influence on Vietnam after World War II by paying reparations

to South Vietnam damaged during the War. This was done in the forms of commodities and service as specified in the Peace Treaty of San Francisco, 1951.

After the Vietnam War, Japan has cautiously played a role in Vietnam, concerning both political and economic aspects. Japan has made its own effort to pursue the policy of neutrality or the so-called "omni-directional" by strengthening friendly relations with both the Indochina and the ASEAN countries. Japan recognized the new government in Saigon as soon as the communists had won in South Vietnam. As for North Vietnam, Japan established diplomatic relations with North Vietnam on September 21, 1973 and opened the Japanese Embassy in Hanoi on October 11, 1975. Japan's Government has given economic assistance to Vietnam in terms of yen loans and grant aid since the fiscal year 1976. Commercial relations between the two countries began in 1975 and the amount of trade has increased gradually. As for investment, the envoys of the Federation of Economic Organization visited Hanoi in 1978 to seek cooperation with Vietnam in the fields of construction, refinery, petrochemical industries and so on.

The reason why both have mutually moved to seek the economic cooperation is easily understandable. It is their mutual interest. Politically, Japan hopes to use economic aid as a tool to restrain Vietnam from depending solely on the Soviet Union, and to play a major role as a mediator between the Indochina and the ASEAN groups. Economically, both, particularly

Japanese businessmen who are the key pressure group to support their Government to expand trade with Vietnam, hope to promote their status as important trading partners.

Following the Kampuchean crisis of January 7, 1979, Japan announced the suspension of economic assistance to Vietnam and stood on the side of the United Nations and ASEAN by presenting the resolution demanding the withdrawal of foreign troops from Kampuchea. Notwithstanding, in March 1979, Japan announced that it would resume assistance to Vietnam. This displeased the leaders of the ASEAN countries who thought that Japan's assistance given to Vietnam would help the latter to menace the neighbouring countries. While this was unresolved, the Soviet Union invaded Afghanistan at the end of 1979. Then, Japan immediately decided to review and delay such assistance. But not until March 1980, Japan stated that the assistance given to Vietnam would be frozen. Further review of assistance would be made for the fiscal year 1980 or the year after. However, Japanese businessmen still continued to engage in trade relations with the People's Republic of Kampuchea. The President of Japan-Kampuchea Trade Association has negotiated with the People's Republic of Kampuchea's diplomats in Hanoi and Japanese commercial envoys have also visited Phnom Penh at the end of 1979.

From the above analysis, it can be seen that Japan still desires to maintain a channel of communication with Vietnam.

As a result, Japan's political position towards Vietnam's intervention in Kampuchea is shaky. Japan remains uncommitted, because it wants to maintain the balance of relationship with every country in this region. Its position and policy, which depend upon economic base, is a major cause for Japan's uncertainty in its political role in Vietnam.

ช

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาบทบาทของญี่ปุ่นที่มีต่อเวียดนามโดยเน้นตั้งแต่ช่วงหลังสงคราม เวียดนามเป็นต้นมา ซึ่งคาดว่าจะ เป็นประโยชน์ไม่น้อยต่อการวางนโยบายและกำหนดท่าทีของไทยต่อบทบาทของญี่ปุ่นที่มีต่อเวียดนามในอนาคต อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อผู้ที่สนใจที่จะได้ทำการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องนี้ต่อไป

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านศาสตราจารย์ ดร.เชียน ชีระวิทย์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัยตลอดมา ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กุสุมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา และรองศาสตราจารย์ ดร.ลิขิต ชีระเวคิน ผู้ตรวจวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาแนะนำในส่วนที่ต้องแก้ไขปรับปรุงของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้โดยตรง

อนึ่ง ผู้วิจัย ขอกราบรำลึกถึงพระคุณของแหล่งศึกษาไว้ตลอดไป อันได้แก่ แผนกความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ และบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตลอดจน ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยได้อาศัยค้นคว้าตลอดมา

ท้ายที่สุด ส่วนดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องคารวะแก่ บิดา มารดา และคณาจารย์ ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนให้ความรู้แก่ผู้วิจัย ส่วนข้อเสียหรือข้อบกพร่องต่าง ๆ นั้น ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว